

10 και μία δεκαετίες πολιτικών διαιρέσεων

10 και μία δεκαετίες πολιτικών διαιρέσεων
Οι διαιρετικές τομές στην Ελλάδα την περίοδο 1910-2017
Θανάσης Διαμαντόπουλος

Κομμουνιστές κι εθνικιστές, αριστεροί και δεξιοί, βενιζελικοί και βασιλικοί, αντιστασιακοί και δωσίλογοι, καραμανλικοί και παπανδρεϊκοί, δημοκρατικοί και ολιγαρχικοί, βόρειοι και νότιοι, πρόσφυγες και ντόπιοι, οικουμενιστές και παραδοσιακοί ορθόδοξοι, μνημονιακοί κι αντιευρωπαϊστές, σε κάθε βήμα της ελληνικής ιστορίας μια εμφύλια διαμάχη παραμονεύει βγάζοντας στην επιφάνεια την έριδα που μοιάζει να φωλιάζει μόνιμα στο DNA των κατοίκων αυτού του τόπου. Σε κάθε λαό παρατηρούνται εμφύλιες συρράξεις που σε τελική ανάλυση μέσα από τη σύγκρουση φέρνουν μια καινούρια σύνθεση αναζωογονητική, ωστόσο οι Έλληνες μοιάζουν να τραβούν μέχρι τα άκρα τις διαιρετικές τομές τους ακολουθώντας το εκρηκτικό μεσογειακό ταμπεραμέντο τους που λειτουργεί σαν μια τρομακτική αυτοκαταστροφική δύναμη.

Αυτή η εξαιρετικά ενδιαφέρουσα σειρά συνοπτικών βιβλίων που παρουσιάζει ο συγγραφέας-διαπρεπής καθηγητής του Πάντειου Πανεπιστημίου, αποτελεί μια πρώτης τάξεως ευκαιρία για την αναθεώρηση μύθων οι οποίοι κυριάρχησαν για πολλά χρόνια

διχάζοντας και δηλητηριάζοντας την κοινή γνώμη.

Χρησιμοποιώντας ως αφετηρία τις διαιρετικές τομές που διέπουν τη σύγχρονη πολιτική ιστορία της Ελλάδας, ο καθηγητής Θανάσης Διαμαντόπουλος επιχειρεί μια παρουσίαση των εξελίξεων που σημάδεψαν τη χώρα ξεκινώντας από τις αρχές του εικοστού αιώνα, όταν οι κυρίαρχες μορφές του Βενιζέλου και του βασιλιά Κωνσταντίνου απέδειξαν για μία ακόμη φορά ότι μια από τις κατάρεις της φυλής μας είναι η αδυναμία συνύπαρξης των διαφορετικών απόψεων – μάλιστα στη διετία 1915-17 η κατάσταση φάνηκε να ξεφεύγει από κάθε έλεγχο οδηγώντας σε προγραφές, διώξεις κι εκτελέσεις αντιπάλων που άγγιζαν μεγάλες μερίδες του πληθυσμού και δίχασαν τον λαό για μακρό χρονικό διάστημα. Παρά την άφθονη βιβλιογραφία που υπάρχει σχετικά με τις πρώτες δεκαετίες του εικοστού αιώνα, είναι φανερό για τον μελετητή αυτής της περιόδου ότι πολλά γεγονότα καθοριστικής σημασίας για τη διαμόρφωση του νεοελληνικού κράτους, όπως η Μικρασιατική Καταστροφή –η μεγαλύτερη τραγωδία του τόπου από την εποχή της πτώσης της Κωνσταντινούπολης–, οι βαλκανικοί πόλεμοι που οριοθέτησαν τα σημερινά σύνορα, οι απροκάλυπτες επεμβάσεις και εισβολές των ξένων δυνάμεων που ισοπέδωσαν χωρίς αιδώ κάθε μορφή εθνικής κυριαρχίας, οι συνωμοσίες και τα παρασκήνια, όλα αυτά αποτελούν γεγονότα που ακόμα μοιάζουν να βρίσκονται στη σκιά κι απαιτούν τη δουλειά των ιστορικών για να ξεκαθαριστούν σε όλες τις πτυχές και τις λεπτομέρειές τους. Κι αν οι πρώτες τρεις δεκαετίες του περασμένου αιώνα σφραγίστηκαν από τη φιγούρα του Ελευθέριου Βενιζέλου με τις τρομερές αρετές και τις απίστευτες αδυναμίες, ήλθε η δεκαετία του σαράντα να λειτουργήσει σαν μια επιπλέον τομή μέσα στις τομές, απογειώνοντας τις εμφύλιες έριδες, χρησιμοποιώντας αυτή τη φορά το κομμουνιστικό κίνημα και τις λενινιστικές πρακτικές και προκαλώντας έναν πρωτοφανή κύκλο βίας και αίματος, τις πληγές του οποίου προσπαθεί να επουλώσει η κοινωνία μας μέχρι σήμερα.

Αυτή η εξαιρετικά ενδιαφέρουσα σειρά συνοπτικών βιβλίων που παρουσιάζει ο συγγραφέας-διαπρεπής καθηγητής του Πάντειου Πανεπιστημίου, αποτελεί μια πρώτης τάξεως ευκαιρία για την αναθεώρηση μύθων οι οποίοι κυριάρχησαν για πολλά χρόνια

διχάζοντας και δηλητηριάζοντας την κοινή γνώμη. Για παράδειγμα, ήταν πραγματικά δωσιλογικές οι κατοχικές κυβερνήσεις και πως εξηγείται η απήχηση που είχαν στον λαό και στους πολεμιστές του αλβανικού μετώπου, ήταν πραγματικά συντηρητικοί και οπισθοδρομικοί οι πολιτικοί πριν την εμφάνιση του Ελευθέριου Βενιζέλου, κι αν ναι, τότε γιατί στην εποχή τους η Ελλάδα διπλασίασε τα σύνορά της σημειώνοντας επιτυχίες ανεπανάληπτες, ενώ στη συνέχεια η χώρα οδηγήθηκε στη μεγαλύτερη τραγωδία της σύγχρονης εποχής του Ελληνισμού, τη Μικρασιατική Καταστροφή; Κι επιπλέον, για ποιο λόγο από ένα σημείο κι ύστερα όλοι οι στενοί συνεργάτες του Βενιζέλου, όπως ο Καφαντάρης κι ο Παπαναστασίου, στράφηκαν με σφοδρότητα απερίγραπτη εναντίον του πρώην αρχηγού τους; Μήπως κάτι δεν πήγαινε καλά με την εκρηκτική προσωπικότητα του μεγάλου Κρητικού ηγέτη; Όλα αυτά είναι ερωτήματα κραυγαλέα που τίθενται στις σελίδες του βιβλίου αναμένοντας εκείνους τους σοβαρούς ιστορικούς που θα διεξάγουν περαιτέρω έρευνα δίνοντας απαντήσεις πειστικές.

Είναι καιρός πια οι ιστορικοί μας να θέσουν τον δάκτυλον επί τον τύπον των ήλων, κι αν αυτό είναι πια μια πραγματικότητα σε ό,τι αφορά τη δεκαετία του σαράντα με την απομυθοποίηση της κομμουνιστικής ιδεολογίας, η σκιά της οποίας απλώθηκε σαν φάντασμα πάνω από την ιστοριογραφία της μεταπολίτευσης, οι πρώτες δεκαετίες του αιώνα μοιάζουν να μην έχουν εξερευνηθεί όπως θα έπρεπε. Η εργασία του καθηγητή Διαμαντόπουλου, απομακρυσμένη από μεροληπτικές τοποθετήσεις και κλισέ παραμορφωτικά, κρατώντας αποστάσεις από φανατισμούς και ιδεοληψίες, κινείται ασφαλώς στην ορθή κατεύθυνση.

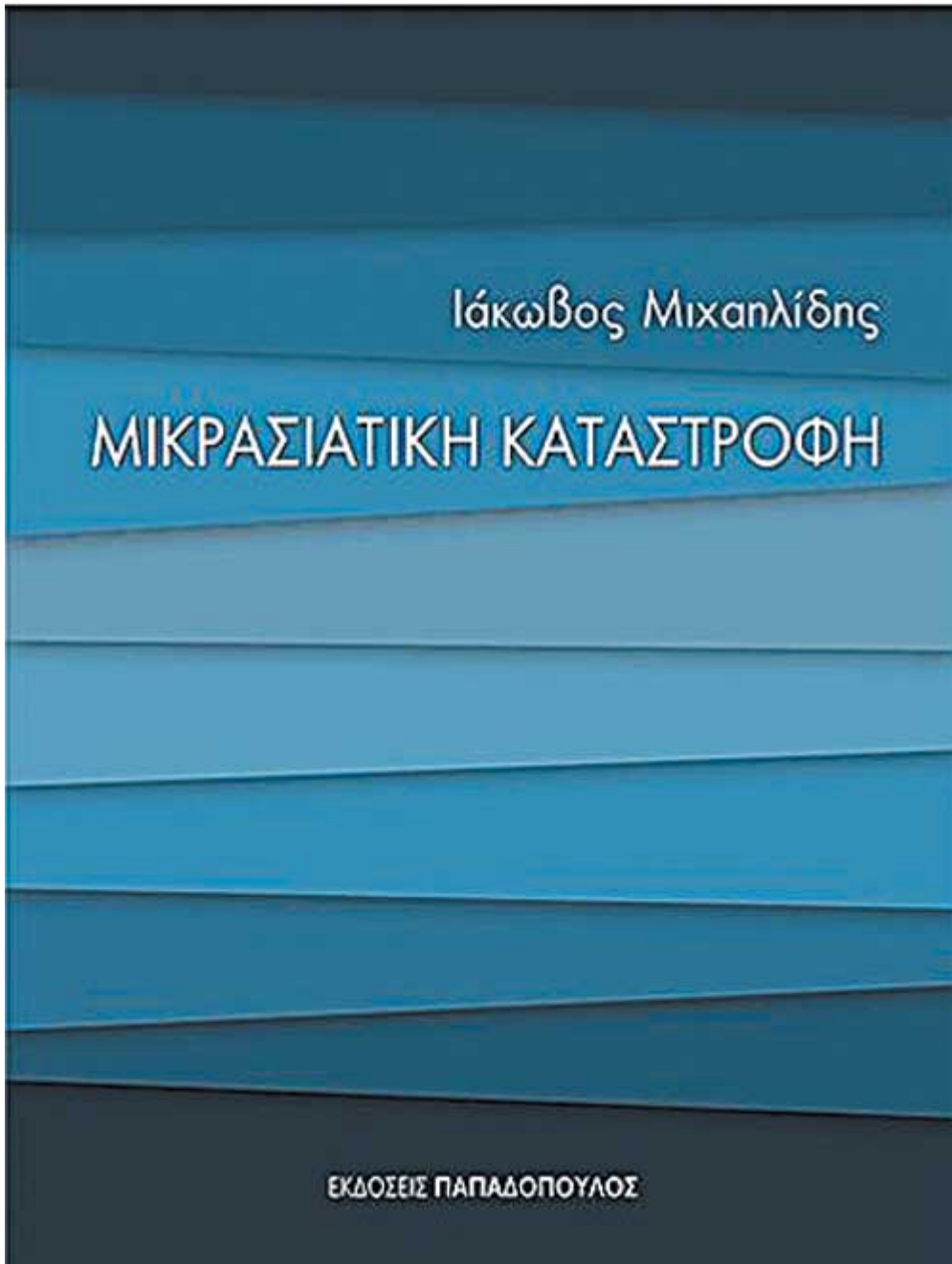
Απόστολος Σπυράκης

<https://diastixo.gr/kritikes/meletesdokimia/8773-politikes-die-reseia>

Μικρασιατική Καταστροφή

ΜΙΚΡΕΣ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ

Μικρασιατική Καταστροφή –Ιάκωβος Μιχαηλίδης (Μικρές Εισαγωγές)
εκδόσεις Παπαδόπουλος

Σε τούτη τη συγγραφική προσπάθεια περιέχεται το δικό μου απόσταγμα για τα πώς και τα γιατί της μικρασιατικής

περιπέτειας. Όχι με τη μορφή της ηθικολογίας ούτε με διάθεση απόδοσης ευθυνών. Έχω τη γνώμη πως έναν αιώνα μετά τα συγκλονιστικά γεγονότα που κορυφώθηκαν στην προκυμαία της Σμύρνης ο κύκλος πρέπει να κλείσει, να τακτοποιήσουμε τις εκκρεμότητές μας με το παρελθόν, να ταξινομήσουμε τα συναισθήματά μας, να συμφιλιωθούμε επιτέλους με την πιο τραγική στιγμή της νεότερης ιστορίας μας.

Από τον πρόλογο του συγγραφέα

Η Μικρασιατική Καταστροφή αποτελεί, δίχως αμφιβολία, τη μεγαλύτερη τραγωδία που γνώρισε ο νεότερος ελληνισμός. Δεν ήταν τόσο ο ενταφιασμός στα χαλάσματα της Σμύρνης της πολιτικής της Μεγάλης Ιδέας. Ήταν κυρίως ο αφανισμός και η προσφυγοποίηση των ελληνικών κοινοτήτων της Ανατολίας υπό συνθήκες πρωτοφανείς, που δικαιολογημένα προκαλούν αισθήματα πικρίας αλλά και οργής. Ήταν, επίσης, η ενδυνάμωση του Εθνικού Διχασμού, που επί δεκαετίες υπονόμεισε τη συνοχή του Έθνους και, ως εκ τούτου, την ευημερία του.

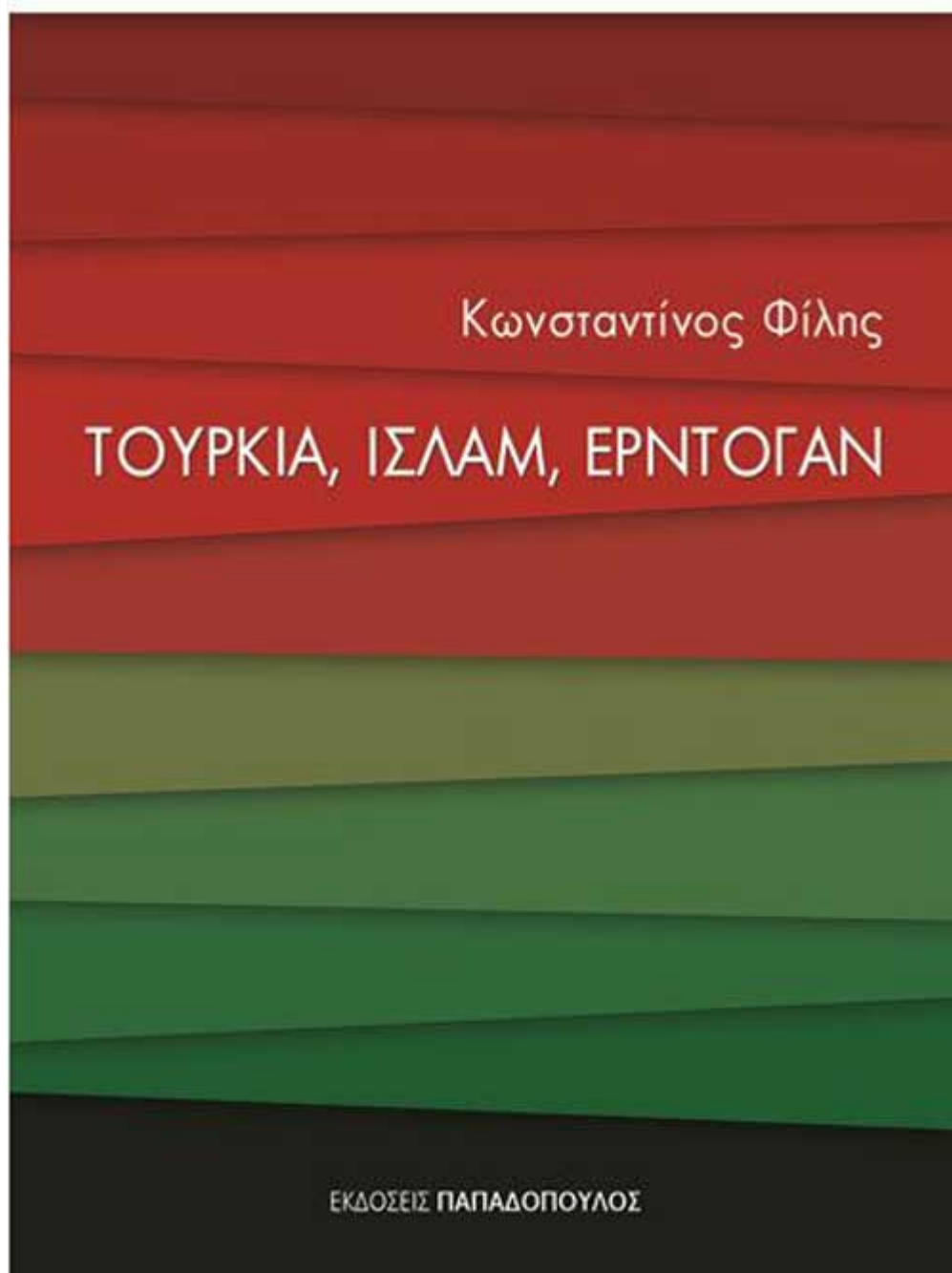
Η ανά χείρας μελέτη δεν συνιστά μια εξαντλητική περιγραφή της μικρασιατικής περιπέτειας. Επιχειρεί απλώς να δώσει απαντήσεις σε ορισμένα από τα πολλαπλά ερωτήματα που απασχολούν τον μελετητή της περιόδου. Πώς ερμηνεύεται η Μικρασιατική Εκστρατεία, ποιος ήταν ο ρόλος του Βενιζέλου και τι άλλαξε με την πολιτική μεταβολή της 1ης Νοεμβρίου του 1920; Ποια ήταν η τύχη των αμάχων και ως ποιο σημείο εμπλέκονταν οι δυο στρατοί στις ωμότητες; Ποιος ήταν ο ρόλος των ξένων και τι πραγματικά έγινε στην προκυμαία της Σμύρνης;

[2 νέα υπέροχα βιβλία από τις εκδόσεις Παπαδόπουλος](#)

Τουρκία, Ισλάμ, Ερντογάν

ΜΙΚΡΕΣ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ

«Τουρκία, Ισλάμ, Ερντογάν»: Το νέο βιβλίο του Κωνσταντίνου Φίλη

Το βιβλίο «Τουρκία, Ισλάμ, Ερντογάν» του Κωνσταντίνου Φίλη φωτίζει πτυχές της νέας ταυτότητας της ερντογανικής Τουρκίας,

εκτιμώντας τις αντοχές της στον χρόνο και τις προεκτάσεις του σταδιακού μετασχηματισμού της χώρας.

Στην Τουρκία εξελίσσεται ένας ουσιαστικός μετασχηματισμός υπό τον Ερντογάν: Η φυσιογνωμία της χώρας αλλάζει σε ισχυρή θρησκευτική και συντηρητική κατεύθυνση και επηρεάζεται ανάλογα και η συμπεριφορά της στο περιφερειακό και διεθνές γίγνεσθαι.

- Στο εσωτερικό δημιουργείται ένα μονοπρόσωπο σύστημα χωρίς θεσμικά αντίβαρα, με τον Τούρκο πρόεδρο να επιχειρεί να συγκεράσει το θρησκευτικό στοιχείο με το εθνικιστικό.

- Στην οικονομία, η 17η μεγαλύτερη οικονομία παγκοσμίως εμφανίζει αρρυθμίες.

- Οι σχέσεις με τη Δύση δοκιμάζονται σοβαρά αλλά και τα δύο μέρη θέλουν να τις διατηρήσουν λειτουργικές.

Είναι άραγε ικανή η Άγκυρα να αναθεωρήσει τον στρατηγικό της προσανατολισμό; Πώς θα ανταπεξέλθει των πολλαπλών μετώπων στο εσωτερικό και το εξωτερικό; Ποιοι είναι οι κίνδυνοι για την Ελλάδα από τον μετασχηματισμό της Τουρκίας; Εντέλει, πώς θα είναι η Τουρκία σε πέντε χρόνια από τώρα;

Το βιβλίο κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Παπαδόπουλος, της σειράς Μικρές Εισαγωγές.

<https://www.reader.gr/news/koinonia/toyrkia-islam-erntogan-neo-vivlio-toy-konstantinoy-fili>

ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ

ΜΙΚΡΕΣ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ

Μιράντα Ξαφά

ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Η δημόσια συζήτηση για την κρίση χαρακτηρίζεται από ανακρίβειες και λανθασμένες εκτιμήσεις που οδηγούν σε λάθος συμπεράσματα. Ακούμε συχνά –ακόμα και από τα πιο επίσημα χείλη– ότι τα μνημόνια έφεραν την κρίση, πως η ελάφρυνση χρέους θα θέσει τέλος στη λιτότητα, ότι η επιβολή λιτότητας σε μια χώρα σε κρίση είναι λανθασμένη επιλογή, πως φταίει ο «λάθος πολλαπλασιαστής» για την παρατεταμένη ύφεση ή ότι το

PSI κατέστρεψε τα ασφαλιστικά ταμεία.

Το βιβλίο αυτό αποτελεί ένα σύντομο και σαφές ιστορικό της εξέλιξης του ελληνικού δημόσιου χρέους κατά την περίοδο της Μεταπολίτευσης – και μια πολύτιμη συνεισφορά στην άρση των βασικών παρανοήσεων που υπάρχουν γύρω από αυτό.

ΕΠΤΑ ΠΟΛΕΜΟΙ, ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΕΜΦΥΛΙΟΙ, ΕΠΤΑ ΠΤΩΧΕΥΣΕΙΣ 1821-2016

Γ. Β. ΔΕΡΤΙΛΗΣ

**ΕΠΤΑ ΠΟΛΕΜΟΙ,
ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΕΜΦΥΛΙΟΙ,
ΕΠΤΑ ΠΤΩΧΕΥΣΕΙΣ**

1821-2016

Παρουσίαση

Γεγονότα μιας Ιστορίας δύο αιώνων, βιώματα τραυματικά που απωθήσαμε βαθιά μέσα μας• ξεχασμένες χρεοκοπίες με τη σφραγίδα της αμάθειας και της δημαγωγίας• κρίσεις που μας υποδούλωσαν στην ένδεια, στις πλάνες και στο ψεύδος• πόλεμοι πολύνεκροι• εμφύλιοι αδελφοκτόνοι και απωθημένοι• γεγονότα που τα απωθήσαμε στη λήθη για να γλιτώσουμε από τη φρίκη και τις τύψεις – ενώ η μόνη κάθαρση θα ήταν η μνήμη και η επίγνωσή τους. Ας ανοίξουμε τα μάτια και την ψυχή μας στην Ιστορία, που

εξορίζει τη λήθη και φέρνει την Αλήθεια. Από τα αίτια της κρίσης, το βιβλίο αναζητεί τα βαθύτερα: αυτά που ξεριζώνονται δυσκολότερα γιατί είναι γερά ριζωμένα στη νεοελληνική Ιστορία. Αίτια που επαναλαμβάνονται στις επτά πτωχεύσεις που βίωσαν οι Έλληνες από το 1824 έως τις μέρες μας. Αν οι έλληνες πολίτες γνώριζαν τα σφάλματα που οδήγησαν στις έξι πρώτες πτωχεύσεις της Ιστορίας μας, θα είχαμε αποφύγει την έβδομη. Αν οι έλληνες πολιτικοί γνώριζαν τα σφάλματα που οδήγησαν στους εμφυλίουπολεμικούς τους δημαγωγίες. Αυτά τα απλά πράγματα θέλω κυρίως να πω με αυτό το βιβλίο, το τελευταίο που γράφω, γιατί σαράντα χρόνια στο επάγγελμα του ιστορικού και του δάσκαλου είναι βαρύ φορτίο.

Η εμφυλιοπολεμική δημαγωγία οδηγεί σε δικτατορία με κουρελιασμένο μανδύα ψευδοκοινοβουλευτισμού. Βαριά η λέξη, αλλά όχι άδικη. Είναι άραγε ασήμαντες οι ανοησίες και οι ψευτιές των «εκπροσώπων του Λαού» που παρελαύνουν στις οθόνες; Είναι μήπως τυχαίοι οι ψευτοδιαξιφισμοί και οι αλληλοκατηγορίες, τα σκισμένα μνημόνια, οι ελαστικές συνειδήσεις και τα ανύπαρκτα ή ψευδή «πόθεν έσχες»; Και είναι περίεργο που οι μισοί τουλάχιστον Έλληνες έχουν υποβάλει την παραίτησή τους ως ψηφοφόροι και ως πολίτες και αφήνονται στο έλεος των φαύλων, ανικάνων, αμόρφωτων και ανοήτων ανθρώπων που ψηφίζουν τους νόμους του εκάστοτε αφέντη-πρωθυπουργού; Ωστόσο, δεν είναι σκοτεινές όλες οι σελίδες του βιβλίου. Υπάρχουν και οι παρενθέσεις της αισιοδοξίας που χρειαζόμαστε για να παίρνουμε κουράγιο ενάντια στην παραίτηση. Στις παρενθέσεις αυτές προσπαθώ να δείξω πότε και πώς είναι πιθανό και εφικτό να τελειώσει η κρίση. Με αισιοδοξία, λοιπόν, κλείνει το βιβλίο, και μακάρι να βγω αληθινός.

Γ.Β.Δ. (Από την παρουσίαση στο οπισθόφυλλο του βιβλίου)

Μακεδονικό: Μπροστά στην νέα συμφωνία. Το λάθος και η προοπτική

Τελικά «πετύχαμε» μια «κακή λύση».

Με προβλέψιμη κατάληξη στο ονοματολογικό (Μακεδονία με γεωγραφικό προσδιορισμό). Ως εδώ καμία έκπληξη. Στο ονοματολογικό κάπου εκεί θα έκλεινε το ζήτημα.

Το πρόβλημα εντοπίζεται στο εθνολογικό. Τους αναγνωρίσαμε ως Μακεδονικό έθνος. Θα αποκαλούνται διεθνώς και επίσημα ως Μακεδόνες (ούτε καν Βορειομακεδόνες, όπως δηλ. Βορειοκορεάτες, Νοτιοαφρικανοί κλπ.). Ανταλλάξαμε το ονοματολογικό με το εθνολογικό. Μέγα λάθος. Το όνομα που ήταν κατά κοινή ομολογία δεδομένο ότι θα άλλαζε (το προέβλεπαν άλλωστε και οι προτάσεις του ΟΗΕ) θεωρήθηκε ως η μεγάλη διπλωματική υποχώρηση των Σκοπίων. Και έναντι αυτού παραχωρήθηκε από την μεριά μας το εθνολογικό. Τα πράγματα αντί να αποσαφηνιστούν έγιναν πιο σύνθετα και περίπλοκα. Με αποτέλεσμα το Μακεδονικό, παρά την υποτιθέμενη διευθέτησή του, να παραμένει εν πολλοίς ανοιχτό.

Για την κατάληξη αυτή την κύρια ευθύνη την φέρνει ο ΣΥΡΙΖΑ (και πιο συγκεκριμένα ο Τσίπρας με τον Κοτζιά). Επικαθορίστηκαν πρώτα από όλα από τις ασφυκτικές πιέσεις κύρια της Ε.Ε. αλλά και των ΗΠΑ. Εδώ κάπου υπεισέρχεται πιθανόν και η απόσπαση κάποιων υποσχέσεων για κάποιες ευνοϊκές ρυθμίσεις στο οικονομικό και κύρια την διευθέτηση του χρέους (που μέλλει σύντομα να δούμε τι αφορούν). Κατά δεύτερο λόγο ήταν οι διαφαινόμενες πολιτικές ανακατατάξεις που προκαλούσε το Μακεδονικό και που έθιγαν βέβαια και τον ΣΥΡΙΖΑ πολύ όμως λιγότερο από ότι την Ν.Δ.

Στην ουσία οδηγούσαν ευθέως στην απώλεια της αυτοδυναμίας της Ν.Δ. (που αποτελεί βασικό στόχο του ΣΥΡΙΖΑ). Τέλος έπαιξε ρόλο και ένα ιστορικοπολιτικό στοιχείο του αριστερού χώρου, που είναι πάντα παρόν, η προσήλωση στην αρχή της αυτοδιάθεσης των

εθνών (παλιά θεωρητική βάση υποστήριξης όλων των αυτονομιστικών τάσεων στη Μακεδονία και όλα τα Βαλκάνια). Μέσα από τον συνυπολογισμό όλων αυτών των παραγόντων φθάσαμε εδώ που φθάσαμε.

Και για την Ν.Δ. όμως οι ευθύνες είναι μεγάλες. Γιατί δεν έκανε σαφή την θέση της πάνω στους όρους διαπραγμάτευσης. Γιατί δεν επικεντρώθηκε στο εθνολογικό. Γιατί δεν διαχωρίστηκε από το πλαίσιο των συλλαλητηρίων που απέρριπταν κάθε εφικτή λύση. Γιατί συνέπλευσε με απορριπτικές λογικές. Γιατί «χάιδεψε αυτιά». Γιατί απέφυγε να αναλάβει το παραμικρό πολιτικό κόστος.

Σήμερα είμαστε μπροστά σε μια υπογραμμένη συμφωνία. Σε ένα «τετελεσμένο γεγονός» όπως αναφέρει η ανακοίνωση της Ν.Δ. Από δω και πέρα ξεκινά η εφαρμογή της συμφωνίας. Κι αφού δεν μπορεί πλέον να τροποποιηθεί μένει μόνο να προχωρήσει (αν δεν ακυρωθεί από την άλλη πλευρά).

Ο μόνος τρόπος για να έχουμε ουσιαστική αποκλιμάκωση της έντασης και μια νέα εποχή στις σχέσεις των δύο χωρών είναι να σημειωθεί μια... «ιδεολογική ανακωχή». Αρκετά δύσκολο αν και όχι αδύνατο. Αν συνεχιστεί η ιδεολογική αντιπαράθεση ανάμεσα στις δύο πλευρές (που είναι πολύ πιθανό) η «λύση» που δόθηκε δεν θα προχωρήσει. Επί πλέον και στις δύο χώρες θα ενισχυθούν οι ακραίες τάσεις που θα οδηγήσουν σε δραματική οπισθοδρόμηση του πολιτικού σκηνικού.

Το Μακεδονικό λοιπόν που δίχασε δεν είναι βέβαιο ότι μετά την συμφωνία θα ενώσει. Εδώ σημαντικό ρόλο θα παίξει και η Ε.Ε. Μπορεί να φαίνεται ότι έγινε ένα βήμα μπροστά, έτσι δείχνουν όλα, μπορεί όμως και όχι. Ο χρόνος θα δείξει.

Χ.Μ.